

З нами - наша історія!

Мелітопольські краєзнавчі читання

**IV відкрита регіональна
науково-практична
конференція**

Непша О.В., Сапун Т.О., Тамбовцев Г.В.

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б.
Хмельницького

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ШКІЛЬНОГО КРАЄЗНАВСТВА

*Треба навчити своїх учнів не лише дивитись, а й бачити,
не лише знати, а й розуміти
К. Ушинський.*

В даний час суспільний розвиток країни вимагає від педагогів виховання соціально активних, самостійних, творчих особистостей, адаптованих до умов сучасного життя. Освітні установи приділяють основну увагу навчанню, а не вихованню і розвитку особистості (розуміючи під вихованням організацію діяльності учнів, яка забезпечує розвиток особистісних якостей вихованців, створення умов і ситуацій, що дають можливість проявити себе в різноманітних ролях і якостях); не вчать приймати життєво важливі рішення і нести за них реальну відповідальність. Відсутність єдності освіти, виховання і розвитку протистоїть вирішенню стратегічних завдань освіти. Комплексний характер впливу інтегративної краєзнавчої діяльності на її суб'єктів дозволяє вирішити дану проблему.

Краєзнавча діяльність може бути змістовною й організаційною основою освітнього процесу в тому числі, загальноосвітньої школи. Практика показує, що для вирішення освітніх і виховних завдань освітніми установами недостатньо повно використовуються соціокультурні та рекреаційні ресурси регіону, вчителі нехтують краєзнавчим принципом викладання. Знижується кількість освітніх установ, що ведуть краєзнавчу роботу. Навіть в тих освітніх установах, де діють краєзнавчі об'єднання учнів, як правило, спостерігається відсутність системи роботи, зв'язків з іншими краєзнавчими об'єднаннями, матеріали роботи практично не використовуються в освітньому процесі школи.

Все це свідчить про наявність суперечності між потребами освітніх установ, наявними освітніми та виховними ресурсами краєзнавчої діяльності

та недостатнім рівнем його використання, рішення якого можливо при визначенні змісту та організації краєзнавчої діяльності як системоутворюючого компонента педагогічної системи освітніх установ [4,с.166].

Шкільне краєзнавство має ряд специфічних особливостей, які вирізняють їх серед інших напрямків освітньої діяльності:

- пріоритет виховних завдань;
- можливості реалізації принципів адаптивної педагогіки;
- інтеграційний характер змісту (багатопрофільність змістовної сторони досліджуваної території: природа, господарство, екологія, культура, історія, сучасність та ін.) [2,с.24-27];
- застосування загально-навчальних навичок пізнання і способів діяльності для формування цілісного погляду на регіон;
- найширші можливості використання освітніх і виховних ресурсів соціокультурного простору мікросередовища, субрегіону;
- реалізація особистісного, діяльнісного, дослідницького підходів у процесі діяльності [1,с.342];
- зовнішня привабливість діяльності для учнів, що викликає безпосередній інтерес, що формує пізнавальну мотивацію учнів;
- практично необмежений спектр можливостей використання і поєднання всіх форм освітньої діяльності [3,6,7].

Все це вимагає особливого підходу до організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, методикою організації навчально-виховного процесу в закладах освіти кожного регіону.

Головна мета шкільного краєзнавства – виховання морального громадянина, люблячого і знає свій край – територію, яка є об'єктом діяльності краєзнавців. Для досягнення поставленої мети необхідне рішення ряду завдань:

- познайомити учнів з історією та сучасністю краю;

- сформувати в учнів уявлення про різні сторони життя свого краю і його жителів;
- розвинути у школярів прагнення знати свій край;
- сприяти формуванню особистісного ставлення учнів до нього;
- сприяти розвитку громадянських якостей учнів, патріотичного ставлення до малої батьківщини;
- створити умови для вивчення проблем розвитку краю, формування у школярів бачення свого місця у вирішенні цих проблем, розвитку установки на необхідність внести особистий внесок у вдосконалення його життя; (Рішення даного завдання націлює педагогів на організацію проблемного навчання, використання проектних дослідницьких форм навчання, практичних робіт прикладного характеру, проведення польових експедиційних робіт);
- сприяти адаптації школярів до дійсності свого краю, професійного самовизначення (що має на увазі організацію педагогами різнопланового вивчення сучасної території своєї малої батьківщини, формування умінь практично використовувати отримані знання в різних сферах повсякденного життя);
- сприяти становленню, розвитку і зміцненню навчально-виховних колективів, сім'ї;
- сприяти розвитку особистісних якостей учнів засобами краєзнавства [3,4,5,6,7].

Основними формами туристично-краєзнавчої роботи з учнями є прогулянки, екскурсії, подорожі та походи, естафети, зльоти, експедиції [8,9,10].

Заклади освіти можуть реалізувати одне, або декілька напрямків краєзнавчої діяльності, що забезпечують виконання поставлених завдань. Напрямки краєзнавчої діяльності освітньої установи можуть бути індивідуальні для кожного класу, об'єднання учнів, аж до окремого учня.

Джерела та література

1. Василюк Л.А. Дослідницька робота в процесі вивчення географії (з досвіду роботи в Любимівській ЗОШ Каховського району Херсонської області) / Л.А. Василюк, О.В. Непша // Сучасна наука: тенденції та перспективи : матеріали регіональної internet-конференції молодих учених (15-19 травня 2017 р.) / за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Москальової Л. Ю. – Мелітополь, 2017. – С. 342-344.

2. Іванова В.М. Шляхи реалізації міжпредметних зв'язків в навчанні географії / В.М. Іванова, О.В. Непша // Північне Приазов'я: проблеми регіонального розвитку у міжнародному контексті: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Мелітополь, 14-15 вересня 2017 року)/ за ред. Л.М. Донченко, С.І. Пачева, І.А. Арсененко, О.В. Непши А.М. Крилової. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2017. – С. 24-27.

3. Костриця М. Ю. Шкільна краєзнавчо-туристична робота: навч. посібник / М. Ю. Костриця, В. В. Обозний. – К. : Вища школа, 1995. - 223 с.

4. Кушнір Л. Особливості проведення краєзнавчої роботи в школі /Л. Кушнір, Л. Гомля // Витоки педагогічної майстерності. – 2012. – Випуск 10. – С. 166-169.

5. Лиховид О. Р. Організаційно-практичні аспекти краєзнавчої підготовки вчителя загальноосвітньої школи / О. Р. Лиховид // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – Випуск 24. – С. 187–191.

6. Луцький Я. Основи шкільного туризму: навчальний посібник / Я. Луцький, В. Луцький. – Івано-Франківськ : «Місто НВ», 2008. – 137 с

7. Маланюк Т.З. Краєзнавство і туризм: навчальний посібник / Т.З. Маланюк. - Івано-Франківськ, 2010. – 205 с

8. Непша О.В. З досвіду проведення еколого-освітніх акцій на факультативі з екології на об'єктах природно-заповідного фонду Рівненського району / О.В. Непша, Чорнобай В.В. // Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи: зб. Матеріалів V Міжнарод. наук. практ.

інтернет-конф., 20 вересня 2016 р. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 5. – С.24-29.

9. Непша О.В. Організація туристсько-екскурсійної діяльності в межах національного природного парку «Дермансько-Острозький» / О.В. Непша, В.В. Чернобай // Основи спортивного туризму в рекреаційній діяльності: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. – Харків: ХДАФК, 2016. – С. 206-210. – Режим доступу : <http://journals.uran.ua/index.php/wissn05>.

10. Непша О.В. Особливості організації та проведення географічних екскурсій / О.В. Непша, Д. В. Яровой // Актуальные научные исследования в современном мире: XXVII Междунар. научн. конф., 26-27 июля 2017 г., Переяслав-Хмельницький. // Сб. научных трудов. – Переяслав-Хмельницький, 2017. – Вып. 7(27), ч. 1 – С. 6-10.